Evaluatie bodycams

Inleiding

In diverse gemeenten worden boa's uitgerust met bodycams. Vanuit goed werkgeverschap heeft het college van de gemeente Zwolle besloten om aanvullend op lichte geweldsmiddelen de boa's van het team Toezicht openbare ruimte te voorzien van bodycams. Het vergroten van het veiligheidsgevoel en de de-escalerende werking van een bodycam, met als gevolg een afname/voorkomen van geweld tegen boa's, zijn voor de gemeente Zwolle leidend geweest om te kiezen voor de inzet van bodycams. In januari 2023 zijn de boa's in eerste instantie voor een jaar gestart met het dragen van bodycams.

Aan de Raad is toegezegd dat er na een jaar een evaluatie zou plaatsvinden, met name gericht op de privacy van inwoners. Ook is aan de raad in januari 2023 toegezegd dat er een brede afweging zou komen om de beelden op andere wijze in te zetten. Voor de ingebruikname van de bodycams is er een 'data protection impact assessment' (DPIA) uitgevoerd, ook wel 'gegevensbeschermingseffectbeoordeling' genoemd. Hieruit volgde dat, hoewel er sprake is van een inbreuk op de privacy, de inzet van bodycams noodzakelijk is gelet op het gediende belang en dat de voorgestane werkwijze voldoet aan de eisen die door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en informatiebeveiliging worden gesteld. Deze werkwijze is vastgelegd in het protocol bodycams.

Uitkomst evaluatie bodycams

0-meting januari 2023
Onder de gebruikers van de bodycam is een enquête gehouden voor ingebruikname. Deze 0-meting wordt als basis gebruikt om te kunnen meten of het veiligheidsgevoel van de boa is vergroot door het gebruik van de bodycam. De enquête is ingevuld door 13 boa's Dit zijn de boa's van Handhaving Support (parkeerhandhaving) en boa's in dienst van gemeente Zwolle (brede handhaving).
Uit de 0-meting bleek dat het merendeel van de boa's hebben aangegeven dat ze voornamelijk verwachten dat de bodycam (soms) gaat bijdragen aan het veiligheidsgevoel en de daadwerkelijke veiligheid. Een enkeling verwacht niet dat het een bijdrage zal leveren.
Of de bodycams gaan bijdragen aan een veiliger gevoel of de daadwerkelijke veiligheid van de inwoner wordt iets meer betwijfeld, maar het merendeel verwacht dat het een positieve bijdrage zal leveren.
De meeste boa's geven aan dat ze denken dat ze zich bewuster zijn van het eigen handelen wanneer ze een bodycam dragen. Dit wordt niet als iets negatiefs ervaren, maar eerder stimulerend. Een aantal boa's lijkt het leerzaam om de beelden in te zetten als reflectiemiddel, op eigen verzoek.

Training
De boa's hebben een training gevolgd voor het dragen van een bodycam. Er is aandacht geweest voor het protocol en uitgelegd in welke situaties de bodycam gebruikt kan worden. Deze informatie is volgens de boa's voldoende toereikend geweest om met de bodycams aan de slag te gaan.

Evaluatie enquête
Ruim een jaar na de ingebruikname van de bodycams is er wederom een enquête gehouden. De enquête is ingevuld door 16 boa's. Dit zijn de boa's van Handhaving Support (parkeerhandhaving) en boa's in dienst van de gemeente Zwolle (brede handhaving). De uitkomsten laten zien dat voor het merendeel van de boa's het veiligheidsgevoel is vergroot. Het heeft bijgedragen aan de werkelijke veiligheid van de boa's en de de-escalerende werking van de bodycam is zichtbaar geworden in bepaalde casussen. Voor een enkeling heeft de inzet geen verschil gemaakt op het veiligheidsgevoel of de werkelijke veiligheid.

De boa's verwachten dat de inzet van de bodycam weinig bijdraagt aan de werkelijke veiligheid of het veiligheidsgevoel van de inwoner. Er is niemand die de inzet van de bodycam negatief heeft ervaren.
Inwoners merken de bodycam op en hier gaat al een preventieve werking vanuit. Wanneer inwoners de bodycam zien, zijn ze snel geneigd om de toon te matigen en het waarschuwen voordat een bodycam wordt ingeschakeld heeft een positief effect op het verloop van de situatie.

Er wordt door de boa's geen negatieve invloed geconstateerd door het dragen van de bodycam. De opgenomen beelden zijn soms, op verzoek van de boa, ingekeken voor trainingsdoeleinden. Op deze manier konden de boa's goed inzicht krijgen in hun eigen handelen en leren om te gaan met de bodycam. In 2023 is er 44 keer gebruikt gemaakt van de bodycam.

Meting 2024
In de periode januari t/m juni 2024 is er 23 keer gebruik gemaakt van de bodycam. Het is ondersteunend voor het veiligheidsgevoel van de boa's alsmede ter bescherming van de boa's en als bewijslast ten opzichte van de verdachte. Een enkele maal wordt het aangewend als leermoment om terug te kijken naar het eigen optreden.

Protocol bodycams
Het Protocol bodycams Zwolle bevat een werkinstructie voor de boa's en er staat beschreven hoe de beelden worden opgeslagen en beheerd. Tevens staat vermeld wanneer de inwoner recht heeft op inzage en hoe dit verzoek kan worden ingediend. Er is 0 keer een verzoek gedaan om de beelden te mogen inzien door inwoners.

De politie heeft 3 keer de beelden gevorderd ten behoeve van strafvervolging. Dit gaat om beelden die gemaakt zijn door een boa in een dreigende of onveilige situatie waar aangifte van is gedaan bij de politie.

Intern toezicht informatiebeveiliging en privacy
Het gebruik van de bodycams is ter advisering voorgelegd aan de functionaris gegevensbescherming en de chief information security officer voor toetsing aan de Algemene verordening gegevensbescherming en respectievelijk de baseline informatiebeveiliging en de uitwerkingen hiervan. Uit de adviezen van de interne toezichthouders op het gebied informatiebeveiliging en privacy is een positief advies verkregen. Zij zien op het gebied van informatiebeveiliging en privacy geen zwaarwegende redenen om geen gebruik te maken van de bodycams vanuit goed werkgeverschap richting de boa's.

Uitlezen en delen beelden
Voor het uitlezen van de beelden dient altijd voorafgaand daaraan toestemming gegeven te worden door de teamleider van het team Toezicht openbare ruimte, de privacy officer of een BOA-coördinator van de gemeente Zwolle.

Opgeslagen beelden zijn alleen toegankelijk als zij worden uitgevraagd voor een specifiek doel, namelijk:

1. Een verzoek tot inzage van de beelden door de gefilmde persoon;
2. Een verzoek tot inzage van de beelden door de boa die de bodycam heeft aangezet ten behoeve van evaluatie en/of reflectie.
3. Opsporingsdoeleinden. Dit betreft een verzoek van de politie of het Openbaar Ministerie conform een vordering op grond van het Wetboek van Strafvordering;
4. Aangifte door de boa. De beelden worden bijgevoegd ter ondersteuning van de aangifte;
5. Naar aanleiding van het indienen van een klacht van een inwoner.

Verzoek raad onderzoek brede inzet beelden
Op grond van de wetgeving (AVG) is er géén ruimte om beelden te delen. Het gebruik van de bodycams is ingezet op grond van goed werkgeverschap en als aanvulling op de lichte geweldsmiddelen die de boa's van het team Toezicht openbare ruimte ter beschikking hebben. De bodycams leveren een positieve bijdrage aan het de-escaleren van een dreigende situatie en verhogen het veiligheidsgevoel voor de betrokken medewerkers. De insteek is vanuit de veiligheid van de boa's en niet vanuit maatschappelijke overwegingen.
Het is simpelweg niet toegestaan om beelden op andere gronden dan vorenstaande te delen. De beelden kunnen niet breder ingezet worden.

College besluit uitbreiden pre-recorden naar 60 seconden
In het protocol bodycams Zwolle was opgenomen dat er 30 seconden wordt opgenomen in de stand-by stand, welke continue wordt overschreven. In de praktijk is gebleken dat het inschakelen van de bodycam plaatsvindt wanneer er een dreigende situatie ontstaat of ontstaan is. De korte stand-by stand van 30 seconden zorgt ervoor dat in sommige gevallen de aanleiding van het incident niet op beeld was vastgelegd. Daarbij kan een situatie juist erg snel omslaan waardoor er de eerste 30 seconden onvoldoende gelegenheid is om de bodycam te starten. Gelezen vorenstaande was het wenselijk de duur van het pre-recorden uit te breiden naar 60 seconden. Het college van burgemeester en wethouders heeft een herziene versie van het Protocol bodycams gemeente Zwolle, oktober 2024 vastgesteld in hun vergadering van 22 oktober 2024. Hierin is besloten om -naast een enkele tekstuele aanvulling – de duur van het pre-recorden uit te breiden naar 60 seconden en het gewijzigde protocol bodycams Zwolle vast te stellen. Daarnaast is besloten om de bodycams in te blijven zetten conform het protocol.

Conclusie evaluatie bodycams
Er kan geconcludeerd worden dat de bodycams het gewenste effect hebben op zowel boa's als inwoners. Het doel van het college van burgemeester en wethouders om vanuit goed werkgeverschap en in aanvulling op lichte geweldsmiddelen de boa's van het team Toezicht openbare ruimte te voorzien van bodycams heeft resultaat. Het gebruik van de bodycams heeft het veiligheidsgevoel voor de betrokken medewerkers vergroot. Daarnaast heeft de bodycam een positieve bijdrage geleverd aan het de-escaleren van dreigende situaties. De inzet van bodycams bij de boa's zal dan ook worden voortgezet conform het 'protocol bodycams Zwolle, oktober 2024'.